

ปะการังแดง

โดย นายนิพนธ์ พงศ์สุวรรณ
นักวิชาการประมงชำนาญการพิเศษ
สถาบันวิจัยและพัฒนาทรัพยากรทางทะเล ชายฝั่งทะเลและป่าชายเลน

ชีววิทยาและนิเวศวิทยา

Corallium rubrum (จากเอกสารประกอบการประชุม The First International Workshop on Science, Management and Trade of *Corallium* Photo: G. Tsounis)

กลุ่มปะการังแดง

ปะการังสีชมพู (Red coral / pink coral) เป็นสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง อยู่ในจำพวกกัลปังหา มีอยู่ 2 สกุล ได้แก่ *Corallium* (มี 17 species) และ *Paracorallium* (มี 7 species) ซึ่งในกลุ่มนี้จะมีประมาณ 6-7 ชนิดที่ได้มีการเก็บเกี่ยวมาใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ เพราะมีเนื้อหินที่สวยงาม ราคา

แพง ปะการังพวกนี้จึงรู้จักกันในนาม “precious coral” ปะการังกลุ่มนี้พบกระจายอยู่ในทะเลเขตร้อนจนถึงเขตอบอุ่น บริเวณที่พบมากที่สุดคือ ฮาวาย ทะเลเมดิเตอร์เรเนียน ญี่ปุ่น ฟิลิปปินส์ และได้หวัน พบว่าในมหาสมุทรแอตแลนติกมี 7 ชนิด ในมหาสมุทรอินเดียมี 2 ชนิด มหาสมุทรแปซิฟิกตะวันออกมี 3 ชนิด และมหาสมุทรแปซิฟิกตะวันตก 23 ชนิด การจำแนกระดับชนิดยังมีปัญหาอยู่ในบางชนิด ปะการังกลุ่มนี้เป็นพวกที่เจริญเติบโตช้า (0.7 – 1.8 มม./ปี) มีอายุได้ถึง 75-100 ปี หรืออาจมากกว่านี้ ชอบขึ้นตามใต้โขดหิน ถ้ำ ผ่นงผาใต้น้ำที่มีแสงน้อย มีตะกอนน้อย กระแสน้ำไหลแรง อุณหภูมิต่ำกว่า 21 องศาเซลเซียส ระดับลึก 20-300 เมตร (หรืออาจถึง 1,000 เมตร) ในบางพื้นที่ เช่น แถบทะเลเมดิเตอร์เรเนียน และญี่ปุ่น มีข้อมูลทางด้านชีววิทยาค่อนข้างมากกว่าที่อื่น โดยเฉพาะในเรื่องชีววิทยาการสืบพันธุ์ และการเจริญเติบโต

การค้า การประมง และการจัดการ

มีการค้าปะการังแดงมาตั้งแต่ยุคโบราณในแถบทะเลเมดิเตอร์เรเนียน โดยใช้เป็นเครื่องประดับ ของขลัง ปัจจุบันประเทศอิตาลีเป็นตลาดโลกใหญ่ที่สุด มีคู่แข่งคือ ญี่ปุ่นและ

เครื่องประดับที่ทำขึ้นจากปะการังแดง (*Corallium rubrum*) (จากเอกสารประกอบการประชุม The First International Workshop on Science, Management and Trade of *Corallium* Photo: Marta Coll)

การทำประมงปะการังแดงในมหาสมุทรแปซิฟิก มีหลายวิธี ได้แก่ ใช้คราดลากแบบไม่เลือก (non-selective dredge) ใช้หนักประดาน้ำ ใช้เรือดำน้ำ (ในฮาวาย) มีผลผลิตปีละประมาณ 300- 500 ตัน

ในแถบทะเลเมดิเตอร์เรเนียนมีการจัดการทรัพยากรปะการังแดง โดยห้ามทำประมงปะการังแดงโดยใช้คราดลากแบบไม่เลือก มีการกำหนดขนาดอย่างต่ำสุดที่สามารถเก็บเกี่ยวได้ กำหนดเขตห้ามทำการประมง มีการปิด-เปิดพื้นที่สลับหมุนเวียน มีระบบการให้ใบอนุญาตและการรายงานผลปริมาณที่ทำประมง

ในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประเทศจีนมีกฎหมายห้ามทำประมง ห้ามส่งออก และส่งกลับออกไป (re-export) แต่ในไต้หวันยังมีการอนุญาตให้ทำประมง ในอดีตมีการทำประมงโดยใช้อวนติด (tangle net) ซึ่งเป็นแผงตาข่ายลากไปพันกับปะการังแดง แต่ได้ห้ามทำประมงด้วยวิธีนี้

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2526 ปัจจุบันมีการควบคุมโดยจำกัดพื้นที่ จำนวนเรือ และปริมาณปะการังแดงต่อลำต่อปี

ในญี่ปุ่นมีการทำประมงปะการังแดง 4 ชนิด โดยใช้ dredge net และเครื่องดำน้ำที่ควบคุมตามสายเคเบิ้ล (unmanned submarine และ ROV) ปริมาณผลผลิตขึ้นกับความต้องการของตลาด แต่ก็มี การควบคุมปริมาณการทำประมงด้วยกฎหมายประมง

ในแถบฮาวาย ห้ามทำประมงปะการังแดงโดยใช้ dredge ให้มีโควตาในการทำประมง มีการรายงานในเรื่องการรอกใหม่ และให้มีการเก็บเกี่ยวโดยใช้เรือดำน้ำ อนึ่ง นอกจากปะการังแดงแล้ว ในพื้นที่แถบนี้ยังมีการทำประมงปะการังดำ (black coral) ด้วย

CITES กับปะการังแดง

ประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีความพยายามที่จะผลักดันเรื่องการคุ้มครองปะการังแดงมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 โดยในปี พ.ศ. 2550 ได้เสนอให้ปะการังแดงอยู่ในบัญชี CITES (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora) Appendix II แต่ยังไม่ประสบความสำเร็จเนื่องจากยังไม่มีข้อมูลสนับสนุนเรื่องภาวะการณลดลงของขนาดประชากรปะการังแดง สำหรับในปี พ.ศ. 2551 ได้มีการทบทวนความรู้ทางด้านระบบนิเวศวิทยาและการทำประมงปะการังแดง และจัดประชุมเชิงปฏิบัติการสองครั้ง ครั้งแรกในแถบแปซิฟิก และครั้งที่สองจะจัดขึ้นในแถบทะเลเมดิเตอร์เรเนียน

ในการประชุมครั้งแรก (The First International Workshop on Science, Management and Trade of *Corallium*: Lesson from the Pacific) ได้จัดขึ้นที่เขตบริหารพิเศษฮ่องกง ในระหว่างวันที่ 16 – 19 มีนาคม 2552 มีการแบ่งกลุ่มย่อย เพื่อพิจารณา 3 ประเด็นหลักที่เกี่ยวข้องกับปะการังแดง ดังนี้

- 1 ด้านวิทยาศาสตร์ เน้นเรื่องขนาดประชากร แนวโน้มการเปลี่ยนแปลง ภัยคุกคาม ได้มีการรวบรวมข้อมูลความรู้ที่มีอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งส่วนใหญ่ได้จากญี่ปุ่น ไต้หวัน และฮาวาย และเสนอแผนการเก็บข้อมูลโดยแหล่งข้อมูลมีทั้งจากชาวประมง (ซึ่งต้องให้ความร่วมมือ) และจากนักวิจัยศึกษาด้านชีววิทยาและนิเวศวิทยา โดยเน้นด้านชีววิทยา การสืบพันธุ์ พันธุศาสตร์ประชากร และการเปลี่ยนแปลงของประชากร ทั้งนี้ได้จำแนกระดับความสำคัญของข้อมูลไว้ด้วย
- 2 ด้านการจัดการ ได้สรุปมาตรการการจัดการประมง (เช่น การกำหนดพื้นที่ทำประมง การออกใบอนุญาต โควตาการเก็บเกี่ยว ประเภทเครื่องมือ ขนาดปะการังแดงที่

อนุญาตให้เก็บเกี่ยว การรายงานผลผลิต การตรวจตราควบคุม ฯลฯ) รวบรวมข้อมูลด้านการทำประมง พิจารณาประเด็นการทำประมงนอกน่านน้ำของประเทศ ผลกระทบกับธุรกิจการค้า ปัญหาการจำแนกชนิด ปัญหาการสืบค้นแหล่งที่มาของสินค้า และปัญหาของการเก็บสต็อกปะการังแดงเพื่อการค้าซึ่งต้องได้รับการลงทะเบียนไว้ก่อนหากจะมีการเพิ่มปะการังแดงในบัญชี CITES Appendix II

3 ด้าน CITES ได้พิจารณาในประเด็น ดังนี้

- ปัญหาเรื่องการจำแนกชนิด มีประเด็นย่อยต่างๆ เช่น
  - เนื่องจากความยุ่งยากในการจำแนกชนิด ถ้าจะจำแนกปะการังวงศ์ Corallidae แต่ละระดับสกุล จะเป็นปัญหาต่อการบรรจุปะการังแดงในบัญชี CITES Appendix II หรือไม่
  - เนื่องจากการทำบัญชีรายชื่อใน CITES จำเป็นต้องมีความรู้พื้นฐานสนับสนุนสถานะของปะการังนั้น แต่เรามีความรู้พื้นฐานในบางชนิดเท่านั้น เราสามารถใช้พื้นฐานความรู้ที่บ่งบอกสถานะของปะการังแดงชนิดอื่นซึ่งมีลักษณะคล้ายกันได้หรือไม่
- แหล่งที่มาของสินค้า
- ภาระในการบริหาร
- สังเคราะห์ว่าข้อมูลประเภทใดที่มีความจำเป็นสำหรับเจ้าหน้าที่ด้านการตรวจสอบควบคุมต้องใช้เพื่อจัดทำโควต้าส่งออกและเป็นการทำประมงที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบ

การอนุรักษ์ปะการังและกัลปังหาในประเทศไทย

การควบคุมการทำประมงปะการังแดงและกัลปังหาที่เกี่ยวข้องแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ เช่น บางประเทศมีการออกใบอนุญาต การรายงานปริมาณผลผลิต ฯลฯ เฉพาะในประเทศไทย (ไม่รวมไต้หวัน) เท่านั้นที่บรรจุ *Corallium* ในบัญชี CITES Appendix III สำหรับในประเทศไทยนั้น มีการควบคุมครองอยู่แล้ว เพราะปะการังแดงเป็นสัตว์ใน Order Gorgonacea ซึ่งอยู่ในบัญชีสัตว์ป่าคุ้มครองตาม พ.ร.บ. สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 มาตรา 23 ภายใต้บังคับมาตรา 24 ห้ามมิให้ผู้ใดนำเข้าหรือส่งออกซึ่งสัตว์ป่าหรือซากของสัตว์ป่า เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมป่าไม้หรือกรมประมงก่อน แต่เพียงนำผ่านราชอาณาจักรไม่ต้องขออนุญาตแต่อย่างใด

กฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองปะการังและกัลปังหาในประเทศไทยน่าจะก้าวหน้ากว่าที่ใดในโลก อย่างไรก็ตามมีผู้เชี่ยวชาญจากประเทศสหรัฐอเมริกาได้เสนอรายงาน (แหล่งข้อมูลจาก U.S. Fish and Wildlife Service) ว่าประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งในแปดอันดับของโลกที่ส่งออกปะการังแดงในรูปของผลิตภัณฑ์เครื่องประดับไปยังประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งจากรายงานในช่วงปี พ.ศ. 2544 – 2549 มีการส่งออกรวม 271,148 รายการ จึงน่าจะเป็นเรื่องขัดแย้งกับความจริงที่ว่าประเทศไทยมีการควบคุมการค้าปะการังและกัลปังหาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการตรวจสอบในเรื่องนี้ว่ามีการทำผลิตภัณฑ์เครื่องประดับจากปะการังแดงในประเทศไทยหรือไม่ หากมีการทำผลิตภัณฑ์ วัตถุประสงค์ได้มาจากแหล่งใด ถ้าเป็นการค้าโดยนำผลิตภัณฑ์มาจากต่างประเทศจะถือเป็นลักษณะการนำเข้าผ่านราชอาณาจักรหรือไม่ และมีตลาดมืดค้าปะการังในประเทศไทยหรือไม่

อนึ่ง มีรายงานชนิดกัลปังหา (ทุกประเภท) ที่พบจากฝั่งอ่าวไทย รวม 27 สกุล แต่ยังไม่มียางานวิจัยที่พบปะการังแดงในน่านน้ำไทย มีความเป็นไปได้ที่ปะการังแดงมีในน่านน้ำไทยแต่น่าจะอยู่ในทะเลลึก ซึ่งงานวิจัยในทะเลลึกยังมีอยู่น้อยมาก จากรายงานอื่นพบว่าในมหาสมุทรอินเดีย อาจมีการเก็บปะการังแดงขึ้นมาบ้างจากผลพลอยได้จากการทำประมงปลา (by-catch) แต่ได้เป็นจำนวนน้อย ไม่เป็นปริมาณเชิงพาณิชย์